

No.Φ09222/414

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΛΕΩΝΙΔΗ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

(Προσφυγή υπ' αριθμόν 43336/05)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

8 Ιανουαρίου 2009

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους του Άρθρου 44§2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ,
ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
REPUBLIQUE HELLENIQUE, MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES,
SERVICE DE TRADUCTION
HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS,
TRANSLATION SERVICE

Στην υπόθεση Λεωνίδα κατά Ελλάδος,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα με την εξής σύνθεση:

Nina Vajić, *Πρόεδρος,*

Χρήστος Ροζάκης,

Khanlar Hajiyev,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens,

Giorgio Malinverni,

Γεώργιος Νικολάου, *δικαστές,*

και Søren Nielsen, *Γραμματέας του Τμήματος,*

Άφου συσκέφθηκε κεκλεισμένων των θυρών στις 4 Δεκεμβρίου 2008,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε την εν λόγω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση είναι απόρροια προσφυγής (με αριθμό 43326/05) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, η οποία κατατέθηκε στο Δικαστήριο βάσει του Άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών ("Σύμβαση") από Έλληνα υπήκοο, τον κ. Γρηγόριο Λεωνίδα ("προσφεύγων") στις 23 Νοεμβρίου 2005.

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε από το Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι. Η Ελληνική Κυβέρνηση ("Κυβέρνηση") εκπροσωπήθηκε από τους πληρεξουσίους της, κ. Κ. Γεωργιάδη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και τον κ. Ι. Μπακόπουλο, Δικαστικό Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι ο υιός του σκοτώθηκε υπό περιστάσεις που ισοδυναμούν με αδικαιολόγητη θανατηφόρο βία.

2

Ισχυρίστηκε επίσης ότι οι αρχές παρέλειψαν να διενεργήσουν επάρκη, αποτελεσματική και άμεση έρευνα για το εν λόγω περιστατικό.

4. Στις 14 Σεπτεμβρίου 2007 το Δικαστήριο αποφάσισε να γνωστοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Αποφάσισε επίσης να εξετάσει την ουσία της προσφυγής παράλληλα με το παραδεκτό αυτής (Άρθρο 29§3).

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

I. ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Ο προσφεύγων, κ. Γρηγόριος Λεωνίδης, Έλληνας υπήκοος ρωσοπόντιας καταγωγής, γεννήθηκε το 1952 και ζει στη Θεσσαλονίκη.

A. Περιστάσεις που περιβάλλουν το θάνατο του Νικολάου Λεωνίδα, όπως διαπιστώθηκαν από τα εθνικά δικαστήρια

6. Τις πρώτες πρωινές ώρες της 25ης Μαρτίου 2000 ο 18χρονος υιός του προσφεύγοντος, Νικόλαος Λεωνίδης, και δύο φίλοι του βρίσκονταν σε μια συνοικία της παλαιάς πόλης της Θεσσαλονίκης.

7. Οι αστυνομικοί με πολιτικά Γ.Α. και Χ.Τ., οι οποίοι υπηρετούσαν στο Αστυνομικό Τμήμα Άνω Πόλης, έκαναν περιπολία με συμβατικό αστυνομικό όχημα όταν παρατήρησαν τους τρεις νεαρούς στο δρόμο. Οι τρεις άνδρες δεν διέπρατταν αδίκημα, αλλά ο Γ.Α. παρατήρησε από τον καθρέπτη του αυτοκινήτου του ότι ένας από αυτούς γύρισε και κοίταξε το αστυνομικό όχημα καθώς περνούσε. Καθώς είχαν καταγγεληθεί πρόσφατα αρκετές κλοπές στην περιοχή, αποφάσισε να εξακριβώσει τα στοιχεία τους. Ωστόσο, καθώς οδηγούσε πίσω προς αυτούς, οι τρεις άνδρες έφυγαν τρέχοντας.

8. Οι δύο αστυνομικοί βγήκαν από το αυτοκίνητο και τους κυνήγησαν. Η καταδίωξη προφανώς διήρκεσε ένα λεπτό. Οι τρεις νεαροί χωρίστηκαν και έφυγαν τρέχοντας προς διαφορετικές κατευθύνσεις.

9. Ο Γ.Α. κυνήγησε το Νικόλαο Λεωνίδα. Καθώς τον πλησίασε, ο Νικόλαος Λεωνίδης έβαλε το χέρι του μέσα στο μπουφάν

του. Υποπτευόμενος ότι μπορεί να έβγαζε όπλο, ο Γ.Α. έβγαλε το υπηρεσιακό του περιστροφο, ένα 357 magnum Smith and Wesson, το οποίο δεν ήταν ασφαλισμένο και ήταν γεμάτο. Κρατώντας το όπλο με το δεξί του χέρι, με το δάκτυλό του στη σκανδάλη, διέταξε το Νικόλαο Λεωνίδα να σταματήσει. Αφού έτρεξε για μερικά μέτρα, ο Νικόλαος Λεωνίδης κουράστηκε από την καταδίωξη, έχασε την ισορροπία του και παραπάτησε. Αυτό επέτρεψε στον Γ.Α. να τον πιάσει με το αριστερό του χέρι. Ο Γ.Α. τον έσπρωξε πάνω σε ένα αυτοκίνητο και τον ακινητοποίησε αναγκάζοντάς τον να σηκώσει τα χέρια του και να τα βάλει στην οροφή του αυτοκινήτου, ενώ με το όπλο του σημάδευε τον ουρανό.

10. Τότε, με το αριστερό του χέρι ο Γ.Α. έστρεψε τον αριστερό καρπό του νεαρού πίσω από την πλάτη του προκειμένου να του βάλει χειροπέδες. Στο σημείο αυτό ο Νικόλαος Λεωνίδης τον χτύπησε με τον δεξιό αγκώνα του στη δεξιά πλευρά, προκαλώντας του οξύ πόνο. Αντιδρώντας στον πόνο, ο Γ.Α. έσκυψε μπροστά και, ενώ σηκωνόταν και πάλι, το όπλο του εκπυρσοκρότησε, ρίχνοντας μία μόνο σφαίρα στο κάτω μέρος του δεξιού αυτιού του Νικολάου Λεωνίδα, σκοτώνοντάς τον ακαριαία.

11. Ο Χ.Τ., ο οποίος είχε εν τω μεταξύ φθάσει κοντά στους δύο άνδρες, ήταν πέντε μέτρα μακριά από τον τόπο του συμβάντος και είδε εν μέρει το περιστατικό. Από εκεί που στεκόταν, δεν μπορούσε να δει τον πυροβολισμό.

B. Ποινική ανάκριση για το φόνο

12. Λίγες ώρες μετά τη μοιραία βολή, αστυνομικοί από το Αστυνομικό Τμήμα Άνω Πόλης διενήργησαν προανάκριση για το περιστατικό. Οι αστυνομικοί επιθεώρησαν την περιοχή και συνέταξαν έκθεση αυτοψίας, καθώς και σχεδιάγραμμα. Επίσης, πήραν κατάθεση από τον Χ.Τ. Λίγες ώρες αργότερα, έγινε αναπαράσταση του τόπου του εγκλήματος ενώπιον Εισαγγελέα και συντάχθηκε σχετική έκθεση.

13. Την ίδια ημέρα έγινε νεκροψία από ειδικό ιατροδικαστή του Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης. Ο ιατροδικαστής δήλωσε ότι η αιτία θανάτου ήταν κάταγμα κρανίου που προκλήθηκε από βλήμα όπλου και ότι η σφαίρα εκτοξεύθηκε είτε εξ επαφής είτε από απόσταση λίγων εκατοστών. Σύμφωνα με την έκθεση, η ακριβής απόσταση θα εξακριβωνόταν μετά από περαιτέρω εξέταση στο εγκληματολογικό εργαστήριο της αστυνομίας.

14. Ο ιατροδικαστής εξέτασε και τον Γ.Α. Σύμφωνα με την έκθεση, ο Γ.Α. είχε "μώλωπα στο δεξιό ημιθώρακα".

15. Την ίδια ημέρα, περίπου στη 1 μ.μ., ο προσφεύγων ενημερώθηκε για το περιστατικό.

16. Την επόμενη ημέρα, ο Εισαγγελέας Θεσσαλονίκης άσκησε ποινική δίωξη κατά του Γ.Α. για ανθρωποκτονία εκ προθέσεως, καθ' υπέρβαση των ορίων της αυτοάμυνας, και για παράνομη οπλοχρησία. Ο προσφεύγων συμμετείχε στη διαδικασία ως πολιτικώς ενάγων, και διεκδικούσε ορισμένο ποσό ως αποζημίωση.

17. Την ίδια ημέρα, ο Γ.Α. έδωσε κατάθεση ενώπιον του ανακριτή και αφέθη ελεύθερος μετά από καταβολή τραπεζικής εγγύησης ύψους 1.467 ευρώ.

18. Στις 5 Απριλίου 2000 ο προσφεύγων έδωσε κατάθεση και ζήτησε από τον ανακριτή να εξετάσει λεπτομερώς την πίεση που πρέπει να ασκηθεί στη σκανδάλη προκειμένου να αποδεσμευθεί ο επικρουστήρας και να εκπυρσοκροτήσει το όπλο, καθώς και εάν η χρήση του όπλου ήταν απολύτως απαραίτητη μετά τη σύλληψη του θύματος.

19. Στις 24 Μαΐου 2000 το εγκληματολογικό εργαστήριο της αστυνομίας δημοσίευσε την έκθεση περί απόστασης βολής της σφαίρας. Σύμφωνα με τους δύο εμπειρογνώμονες, το δείγμα δέρματος που ελήφθη από το θύμα ήταν πολύ μικρό για να βρεθεί η ακριβής απόσταση.

20. Στις 19 Ιουνίου 2000 έγινε βαλλιστική εξέταση του όπλου. Η έκθεση ανέφερε ότι είχε εκτοξευθεί μία μόνο σφαίρα από το όπλο του Γ.Α.

Γ. Ποινική δίωξη κατά του αστυνομικού Γ.Α.

21. Μετά την προανάκριση, η υπόθεση παραπέμφθηκε στο αρμόδιο Συμβούλιο του Κακουργιοδικείου Θεσσαλονίκης, το οποίο στις 29 Μαρτίου 2001 αποφάσισε να μην απαγγείλει κατηγορία κατά του Γ.Α., κρίνοντας ότι ο θάνατος του Νικολάου Λεωνίδα επήλθε από την αιφνίδια και βίαιη επίθεσή του κατά του Γ.Α. και την τυχαία εκπυρσοκρότηση του περιστρόφου του Γ.Α. που ήταν συνέπεια αυτής της επίθεσης (απόφαση 513/2001).

22. Στις 3 Απριλίου 2001 ο προσφεύγων άσκησε έφεση. Στις 18 Ιουνίου 2001 το Συμβούλιο Εφετών Θεσσαλονίκης επικύρωσε την απόφαση περί απαλλαγής του Γ.Α. από την κατηγορία (απόφαση 895/2001). Ανέφερε μεταξύ άλλων ότι:

"Το χτύπημα αιφνιδίασε τον κατηγορούμενο, το σώμα του λύγισε αρχικά προς τα εμπρός και μετά προς τα πίσω και αριστερά, λόγω του πόνου και του αιφνιδιασμού που αισθάνθηκε και το όπλο του, που ήταν περιστροφικό και δεν είχε εκ κατασκευής ασφάλεια, εκπυρσοκρότησε.

(...) [Ο θάνατος του Νικολάου Λεωνίδα] δεν ήταν επακόλουθο κάποιας εξωτερικά αμελούς συμπεριφοράς του κατηγορουμένου, αλλά επήλθε όπως με λεπτομέρεια εκτέθηκε παραπάνω, από την βίαιη και αιφνίδια επίθεση του παθόντος κατά του κατηγορουμένου και την συνεπεία αυτής εκπυρσοκρότηση του όπλου του. Από πουθενά δε δεν προέκυψε ότι ο [Γ.Α.] μπορούσε, βάσει των περιστάσεων που εκτέθηκαν και των γενικών γνώσεων και ικανοτήτων του, να προβλέψει και να αποφύγει το θάνατο του θύματος".

23. Στις 9 Ιουλίου 2001 ο προσφεύγων προσέφυγε στον Άρειο Πάγο.

24. Στις 11 Απριλίου 2003 ο Άρειος Πάγος ανέτρεψε την εφεσίβλητη απόφαση και επανέφερε την υπόθεση προς επανεκδίκαση στο Συμβούλιο Εφετών Θεσσαλονίκης (απόφαση 1013/2003). Έκρινε ότι η αιτιολογία της εφεσίβλητης απόφασης ήταν ασαφής, αντιφατική και ανεπαρκής. Συγκεκριμένα, δεν υποδείκνυε πώς είχε πειστεί η σκανδάλη, αν και υποδήλωνε ότι η εκπυρσοκρότηση συνδεόταν με τη βίαιη κίνηση του θύματος. Επίσης, δεν έκανε αναφορές στη ιατροδικαστική βαλλιστική έκθεση.

25. Στις 20 Ιουνίου 2003 το Συμβούλιο Εφετών Θεσσαλονίκης ανέτρεψε την απόφαση περί απαλλαγής από την κατηγορία και παρέπεμψε τον κατηγορούμενο σε δίκη ενώπιον του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου Κατερίνης. Ανέφερε μεταξύ άλλων ότι το θύμα είχε ήδη ακινητοποιηθεί όταν πυροβολήθηκε και δεν αποτελούσε απειλή για τον κατηγορούμενο (απόφαση 872/2003).

26. Στις 28 Αυγούστου 2003 ο κατηγορούμενος προσέφυγε στον Άρειο Πάγο.

27. Στις 23 Δεκεμβρίου 2004 ο Άρειος Πάγος απέρριψε την προσφυγή του κατηγορούμενου (απόφαση 2396/2004).

28. Στις 21 Ιουνίου 2005 έγινε η δίκη ενώπιον του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου Κατερίνης. Το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Κατερίνης άκουσε τα αποδεικτικά στοιχεία του προσφεύγοντος, δύο άλλων συγγενών του θύματος, του αστυνομικού Χ.Τ. και δύο άλλων αστυνομικών, καθώς και του κατηγορούμενου.

29. Το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Κατερίνης άκουσε επίσης μαρτυρίες από δύο εμπειρογνώμονες, την κλήση των οποίων είχε ζητήσει ο κατηγορούμενος. Ο πρώτος εμπειρογνώμονας, ιατροδικαστής, ο οποίος έχει διαβάσει την έκθεση νεκροψίας, κατέληξε σε συμπέρασμα που υποστήριζε την άποψη του κατηγορουμένου. Ο δεύτερος

εμπειρογνώμονας ήταν μαθηματικός, ο οποίος εξέθεσε μια θεωρία περί της τροχιάς της σφαίρας προς επίρρωση της άποψης του κατηγορουμένου. Το δικαστήριο ανέγνωσε επίσης διάφορα έγγραφα, όπως τα αποτελέσματα της νεκροψίας του θανόντος, ιατροδικαστικές εκθέσεις, εκθέσεις αυτοψίας, φωτογραφίες και έκθεση αναπαράστασης του τόπου του εγκλήματος.

30. Την ίδια ημέρα, το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Κατερίνης δημοσίευσε την απόφασή του με την οποία αθώωσε τον κατηγορούμενο με ψήφους τέσσερις προς τρεις (απόφαση 47/2005). Βάσει της δικογραφίας και των αποδεικτικών στοιχείων που υποβλήθηκαν, η πλειοψηφία έκρινε συγκεκριμένα ότι:

"... Το βίαιο αυτό χτύπημα αιφνιδίασε τον κατηγορούμενο, ο οποίος πόνεσε και 'διπλώθηκε', δηλαδή το σώμα του λύγισε αρχικά προς τα εμπρός και μετά προς τα πίσω και αριστερά, και 'σφίχθηκε' λόγω του πόνου που αισθάνθηκε από το σφοδρό και απρόσμενο χτύπημα (...),

... λόγω της αντανακλαστικής κίνησης την οποία έκανε κατά τα ανωτέρω αποδειχθέντα ο κατηγορούμενος πάτησε χωρίς τη θέλησή του τη σκανδάλη του υπηρεσιακού του περιστρόφου, το οποίο δεν είχε εκ κατασκευής ασφάλεια, η δε σφαίρα που εξήλθε από αυτό (...),

... Συνάγεται σαφώς ότι ο κατηγορούμενος δεν είχε ανθρωποκτόνο πρόθεση, όπως του αποδίδεται, αφού: 1) η εκπυρσοκρότηση του όπλου δεν έγινε με τη δική του βούληση, αλλά προκλήθηκε από την αντανακλαστική σύσπαση των μυών της δεξιάς πλευράς του σώματός του στο αιφνίδιο και σφοδρό χτύπημα που δέχθηκε από το θύμα, 2) δεν γνώριζε καθόλου το θύμα και επομένως δεν είχε κανένα λόγο να θέλει να του κάνει κανό, πολύ δε περισσότερο να τον σκοτώσει, 3) εάν υποτεθεί ότι πράγματι ήθελε ο κατηγορούμενος να αφαιρέσει τη ζωή του

Νικολάου Λεωνίδα ...θα τον πυροβολούσε κατά τη διάρκεια της καταδίωξής του, και πάντως πριν από τη σύλληψή του, σε κάθε δε περίπτωση δεν είχε λόγο να τον πυροβολήσει όταν πλέον τον είχε ακινητοποιήσει και συλλάβει ... 4) εκτοξεύθηκε μόνο μία σφαίρα ... 5) από την πορεία της σφαίρας [σύμφωνα με την έκθεση του εμπειρογνώμονα-μαθηματικού], η οποία δείχνει ότι ο πυροβολισμός δεν έγινε από σταθερό χέρι ...περαιτέρω, από κανένα στοιχείο δεν αποδείχθηκε ότι ο κατηγορούμενος πυροβόλησε εξ επαφής το θύμα ... ή ότι τελούσε σε κατάσταση άμυνας, καθόσον δεν δέχθηκε σε κάποια στιγμή επίθεση από το θύμα, το οποίο είχε ακινητοποιήσει ...".

31. Επιπλέον, το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Κατερίνης εξέτασε τα γεγονότα βάσει των διατάξεων που αφορούν την ανθρωποκτονία εξ αμελείας. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι:

"...την νύχτα της 25.3.2000 εκτέλεσε κατά τον πλέον άψογο τρόπο τα καθήκοντά του. Καταδίωξε τον αποβιώσαντα με επαγγελματική ευσυνειδησία, δεν πυροβόλησε κατά την καταδίωξη, παρότι άλλος στη θέση του ίσως το έκανε, και το σπουδαιότερο, συνέλαβε και ακινητοποίησε τον αποβιώσαντα, κρατώντας στο δεξί του χέρι το υπηρεσιακό του περίστροφο, το οποίο είχε στραμμένο προς τον ουρανό, για την αποφυγή ατυχήματος ... Το επελθόν αποτέλεσμα, δηλαδή ο θάνατος του Νικολάου Λεωνίδα, δεν ήταν επακόλουθο ενέργειας και μάλιστα από πρόθεση του κατηγορουμένου, ούτε κάποιας εξωτερικά αμελούς συμπεριφοράς αυτού, αλλά επήλθε από τη βίαιη και αιφνίδια επίθεση του παθόντος κατά του κατηγορουμένου, η οποία προκάλεσε την αντανεκλαστική κίνηση του κατηγορουμένου ... και την πίεση της σκανδάλης του όπλου που κρατούσε με το δεξί του χέρι. Η αντανεκλαστική αυτή κίνηση του κατηγορουμένου αποτέλεσε την ακαριαία αντίδραση του

νευρικού του συστήματος, δηλαδή την αυτόματη και μη αυτοελεγχόμενη σύσπαση των μυών του σώματός του (μεταξύ των οποίων και αυτών του δεξιού του χεριού) απέναντι στον πόνο που αυτός αισθάνθηκε από το βίαιο και αιφνίδιο χτύπημα που δέχθηκε, η οποία σύσπαση δεν ήταν ηθελημένη μυική κίνηση ώστε να μπορεί να χαρακτηριστεί ως 'πράξη' κατά τη νομική του όρου έννοια και να μπορεί να αποδοθεί στον κατηγορούμενο ως ποινικά κολάσιμη πράξη του...".

32. Το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Κατερίνης κατέληξε στο ίδιο συμπέρασμα όσον αφορά την κατηγορία παράνομης οπλοχρησίας. Συγκεκριμένα, έκρινε ότι:

"Συνεπώς, αφού τόσο ο θανάσιμος τραυματισμός του θύματος όσο και η χρήση του υπηρεσιακού όπλου του κατηγορουμένου από τον ίδιο δεν μπορούν να αποδοθούν σε πράξεις του κατά τη νομική του όρου έννοια, δεν στοιχειοθετείται καν η αντικειμενική μορφή αμφοτέρων των πράξεων για τις οποίες κατηγορείται και, ως εκ τούτου, πρέπει αυτός να κηρυχθεί αθώος".

33. Δύο από τους δικαστές της μειοψηφίας, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου Κατερίνης, έκριναν ότι ο κατηγορούμενος θα πρέπει να κριθεί ένοχος ανθρωποκτονίας εξ αμελείας και παράνομης οπλοχρησίας. Βάσισαν την κρίση τους στον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα περίστροφα:

"Από τη στιγμή που πιέζουμε με το δάκτυλο τη σκανδάλη μέχρι την εκπυρσοκρότηση του όπλου μεσολαβεί χρόνος 1 έως 1,5 δευτερολέπτου. Ο χρόνος αυτός είναι της ανόδου και καθόδου του επικρουστήρα (κόκορα), ο δε χρόνος ανόδου του είναι αντίστοιχος του χρόνου της περιστροφής του βυκίου εκ δεξιών προς τα αριστερά από της μιας οπής μέχρι της άλλης. Όταν ο

10

κόκορας είναι ανεβασμένος, πέφτει με μικρή πίεση της σκανδάλης και εκτυρσοκροτεί το όπλο, αντίθετα όμως όταν ανεβαίνει ο κόκορας με την πίεση της σκανδάλης χρειάζεται μεγαλύτερη δύναμη και περισσότερος χρόνος, επειδή με την πίεση της περιστρέφεται το βυκίο, που φέρνει τη σφαίρα προ του επικρουστήρα. Στην προκείμενη περίπτωση, από τις ένορκες καταθέσεις ... αποδείχθηκε ότι ... με το αριστερό του χέρι [ο Γ.Α.] έπιασε τον καρπό του αριστερού χεριού του συλληφθέντος και περιστρέφοντάς το έφερε τούτο πίσω από την πλάτη του για να του περάσει χειροπέδες, ενώ με το δεξί του χέρι κρατούσε το περίστροφο προφανώς με ανεβασμένο τον κόκορα, πιέζοντας τη δεξιά ωμοπλάτη του ... [Ο θάνατος του Νικολάου Λεωνίδα] επήλθε από ικανού βαθμού αμέλεια του κατηγορουμένου, η οποία συνίσταται στο γεγονός ότι α) δεν έπρεπε να ανεβάσει τον κόκορα του περιστρόφου, διότι στη φάση αυτή εκτυρσοκροτεί το όπλο με μικρή πίεση της σκανδάλης, β) δεν έπρεπε να έχει το δάκτυλο στη σκανδάλη, αλλά επί του προστατευτικού αυτής πλαισίου και γ) δεν έπρεπε με ανεβασμένο τον κόκορα του περιστρόφου και το δάκτυλο στη σκανδάλη να πιέζει τη δεξιά ωμοπλάτη του συλληφθέντος. Αν ο κόκορας ήταν κατεβασμένος και να είχε ακόμη ο κατηγορούμενος το δάκτυλο στη σκανδάλη, ήταν πολύ δύσκολο να εκτυρσοκροτήσει το όπλο, διότι θα χρειαζόταν μεγάλη πίεση ... ο κατηγορούμενος δεν είχε πρόθεση να φονεύσει τον συλληφθέντα ... έπρεπε ο κατηγορούμενος να κηρυχθεί ένοχος ανθρωποκτονίας εξ αμελείας και παράνομης οπλοχρησίας".

34. Στις 7 Νοεμβρίου 2005 ο προσφεύγων, ο οποίος δεν είχε δικαίωμα άσκησης ακυρωτικής αίτησης βάσει της εθνικής νομοθεσίας, ζήτησε από τον Εισαγγελέα να παραπέμψει την υπόθεση στον Άρειο Πάγο. Στις 14 Νοεμβρίου 2005 ο Εισαγγελέας απέρριψε το αίτημα.

11

Δ. Διοικητική έρευνα για το περιστατικό

35. Λίγο μετά τον πυροβολισμό, ο Γ.Α. κηρύχθηκε ελεύθερος υπηρεσίας για δύο ημέρες και αργότερα πήρε αναρρωτική άδεια συνολικής διάρκειας 52 ημερών. Στις 17 Μαΐου 2000 επανήλθε στα καθήκοντά του στην Άνω Πόλη. Στις 3 Ιουλίου 2000 μετατέθηκε σε διοικητική θέση στη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Θεσσαλονίκης.

36. Εν τω μεταξύ, στις 27 Μαρτίου 2000, δύο ημέρες μετά το μοιραίο περιστατικό, το αρχηγείο αστυνομίας της Θεσσαλονίκης ξεκίνησε Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ) προκειμένου να διαπιστωθούν οι ακριβείς περιστάσεις υπό τις οποίες επήλθε ο θάνατος του Νικολάου Λεωνίδα και εάν ο αστυνομικός Γ.Α. ήταν ένοχος πειθαρχικού αδικήματος. Η εξέταση αυτή ανατέθηκε σε αξιωματικό του αστυνομικού τμήματος που ασχολείται με διοικητικές έρευνες.

37. Στις 3 Απριλίου 2001 εκδόθηκε η έκθεση πορίσματος της ΕΔΕ. Σύμφωνα με την έκθεση, ο θάνατος του Νικολάου Λεωνίδα δεν ήταν αποτέλεσμα πλημμελούς συμπεριφοράς του αστυνομικού, αλλά της βίαιης και αιφνίδιας επίθεσης του θύματος και της εκτυρσοκρότησης του περιστρόφου του, που ήταν συνέπεια αυτής. Η έκθεση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, δεδομένων των περιστάσεων της υπόθεσης, ήταν σκόπιμο να μην ασκηθεί διοικητική δίωξη κατά του Γ.Α. Σύμφωνα με την εισήγηση αυτή, δεν ασκήθηκε διοικητική δίωξη.

Ε. Πολιτική διαδικασία ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων

38. Εν τω μεταξύ, ενώ η υπόθεση εκκρεμούσε ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων, στις 29 Νοεμβρίου 2002 ο προσφεύγων άσκησε αγωγή κατά του Κράτους βάσει του Άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, διεκδικώντας αποζημίωση για ζημία που υπέστη ως αποτέλεσμα παράνομης πράξης δημόσιας αρχής, δηλαδή του φόνου του υιού του από τον αστυνομικό Γ.Α.

39. Στις 31 Ιανουαρίου 2005, περίπου πέντε μήνες πριν από την αθώωση του Γ.Α. από το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Κατερίνης, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης δέχθηκε εν μέρει τις αξιώσεις του προσφεύγοντος (απόφαση 148/2005). Έκρινε μεταξύ άλλων ότι:

"... Οι λόγοι που αναφέρονται στο άρθρο 133 του ΠΔ 141/1991, το οποίο επιτρέπει τη χρήση πυροβόλων όπλων, δεν ισχύουν υπό τις περιστάσεις της προκείμενης υπόθεσης καθώς ο [Γ.Α.] δεν δέχθηκε επίθεση από το θύμα ... ούτε τελούσε υπό νόμιμη άμυνα ... Η χρήση του πυροβόλου όπλου από τον αστυνομικό προκειμένου να συλλάβει τον αποβιώσαντα ήταν παράνομη και οδήγησε στο θάνατο του νεαρού ... Η περιγραφή των γεγονότων από τον αστυνομικό, σύμφωνα με την οποία η εκπυρσοκρότηση προκλήθηκε από 'αντανακλαστική κίνηση' μετά το χτύπημα που δέχθηκε από το θύμα – υπό την έννοια ότι τράβηξε τη σκανδάλη ακουσίως – δεν μπορεί να γίνει δεκτή, επειδή βρίσκεται σε αντίφαση με την κατάθεσή του σχετικά με 'ασυνείδητη ενστικτώδη αντίδραση που προκλήθηκε από το βίαιο χτύπημα που δέχθηκε'. Στην πραγματικότητα, αυτό σημαίνει ότι το τράβηγμα της σκανδάλης ήταν ενστικτώδης αντίδραση προς τη συμπεριφορά του θύματος, πράγμα που υποδηλώνει ότι ο [Γ.Α.] ενήργησε χωρίς να χρησιμοποιήσει τη λογική του και χωρίς να επιδείξει τη σύνεση και πειθαρχία που αναμένονται από αστυνομικό με δεκαετή εμπειρία ... έτσι, ο αστυνομικός Γ.Α. είναι 70% υπεύθυνος για το θάνατο του Νικολάου Λεωνίδα καθώς έκανε χρήση του όπλου του κατά παράβαση της ισχύουσας νομοθεσίας ...".

40. Στις 15 Απριλίου 2005 το Δημόσιο άσκησε έφεση ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης με την οποία αμφισβητούσε την εφαρμογή του ουσιαστικού δικαίου και την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων. Ανέφερε στη συνέχεια, σε χωριστό υπόμνημα,

ότι ο Γ.Α. είχε αθωωθεί από το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Κατερίνης στις 21 Ιουνίου 2005.

41. Στις 19 Μαΐου 2007 το Διοικητικό Εφετείο Θεσσαλονίκης απέρριψε την έφεση και επιδίκασε 80.000 ευρώ στον προσφεύγοντα ως αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης (απόφαση 432/2007), κρίνοντας μεταξύ άλλων ότι:

"Ανεξαρτήτως αν η χρήση από τον αστυνομικό του υπηρεσιακού του όπλου για τη σύλληψη του θανόντος αντίκειται ή όχι σε κάποια συγκεκριμένη διάταξη νόμου, συνιστά πάντως κατά τα προεκτεθέντα παράνομη συμπεριφορά, αφού αυτός παρέλειψε εκείνες τις ενέργειες που προσιδιάζουν στη συγκεκριμένη υπηρεσία, απορρέουν από την κείμενη εν γένει νομοθεσία, τα δεδομένα της κοινής πείρας, της επιστημονικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης ή εμπειρίας και της καλής πίστης και αποβλέπουν στην προστασία των ατομικών ελευθεριών του πολίτη και ειδικότερα του δικαιώματος της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας. Συνεπώς συντρέχει εν προκειμένω ευθύνη του εκκαλούντος ...".

II. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

42. Κατά τον κρίσιμο χρόνο, η χρήση όπλων από αστυνομικούς ρυθμιζόταν από το Ν.29/1943, ο οποίος θεσπίστηκε στις 30 Απριλίου 1943 όταν η Ελλάδα βρισκόταν υπό γερμανική κατοχή. Το 1ο άρθρο του νόμου προέβλεπε μεγάλο αριθμό περιπτώσεων όπου οι αστυνομικοί μπορούσαν να κάνουν χρήση όπλων (για παράδειγμα "για την εφαρμογή νόμων, διαταγμάτων και αποφάσεων των αρμόδιων αρχών ή τη διάλυση δημόσιων συγκεντρώσεων ή την καταστολή στάσεων"), χωρίς να υπέχουν ευθύνη για τις συνέπειες. Οι διατάξεις αυτές τροποποιήθηκαν με το άρθρο 133 του ΠΔ 141/1991, το οποίο επιτρέπει τη χρήση όπλων στις περιπτώσεις που όριζε ο Ν.29/1943 "μόνο όταν είναι απολύτως απαραίτητο και όταν έχουν εξαντληθεί όλα τα λιγότερο

ακραία μέσα". Ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου έχει χαρακτηρίσει τον Ν.29/1943 "ατελή" και "αόριστο" (βλ. Γνωμοδότηση 12/1992). Υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι της Ελληνικής Αστυνομίας και συνδικαλιστικές οργανώσεις έχουν ζητήσει την αναθεώρηση αυτού του νομοθετήματος. Σε επιστολή της προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης τον Απρίλιο του 2001, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), η οποία είναι γνωμοδοτικό όργανο της Κυβέρνησης, εξέφρασε την άποψη ότι επιβάλλεται η ψήφιση νέου νόμου που θα ενσωματώνει το σχετικό διεθνές δίκαιο και τις κατευθυντήριες αρχές για τα ανθρώπινα δικαιώματα (Εκθεση ΕΕΔΑ για το 2001, σελ. 107-15). Το Φεβρουάριο του 2002 ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης ανακοίνωσε ότι σύντομα θα ψηφιστεί νέος νόμος, ο οποίος "θα εξασφαλίζει τους πολίτες από την αλόγιστη χρήση βίας από την αστυνομία, αλλά και θα εξασφαλίζει τους αστυνομικούς, οι οποίοι θα είναι καλύτερα ενημερωμένοι για το πότε μπορούν να κάνουν χρήση των όπλων τους".

43. Στις 24 Ιουλίου 2003 τέθηκε σε ισχύ ο Ν.3169/2003 "Οπλοφορία, χρήση πυροβόλων όπλων από αστυνομικούς, εκπαίδευσή τους σε αυτά και άλλες διατάξεις". Ο Ν.29/1943 καταργήθηκε (Άρθρο 8). Επίσης, τον Απρίλιο του 2004, το "Εγχειρίδιο δικαιωμάτων του ανθρώπου για την αστυνομία", το οποίο καταρτίστηκε από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, μεταφράστηκε στα ελληνικά προκειμένου να διανεμηθεί στους αστυνομικούς.

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

I. ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 2 ΚΑΙ 6 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

44. Βασιζόμενος στα άρθρα 2 και 6 της Σύμβασης, ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι ο αστυνομικός που προσπαθούσε να συλλάβει τον υιό του χρησιμοποίησε υπερβολική δύναμη πυρός η οποία οδήγησε στο θάνατό του και προέβαλε την αιτίαση ότι δεν είχε

διενεργηθεί αποτελεσματική έρευνα για το περιστατικό, η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει στην τιμωρία του δράστη.

45. Το Δικαστήριο κρίνει ότι οι ανωτέρω αιτιάσεις, όπως διατυπώθηκαν από τον προσφεύγοντα, εμπίπτουν μόνο στο άρθρο 2 της Σύμβασης και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να εξεταστούν από την άποψη αυτής της διάταξης, η οποία έχει ως εξής:

"1. Το δικαίωμα εκάστου προσώπου εις την ζωήν προστατεύεται υπό του νόμου. Εις ουδένα δύναται να επιβληθεί εκ προθέσεως θάνατος, ειμή εις εκτέλεσιν θανατικής ποινής εκδιδομένης υπό δικαστηρίου εν περιπτώσει αδικήματος τιμωρουμένου υπό του νόμου δια της ποινής αυτής.

2. Ο θάνατος δεν θεωρείται ως επιβαλλόμενος κατά παράβασιν του άρθρου τούτου εις τας περιπτώσεις θα επήρχετο συνεπεία χρήσεως βίας καταστάσεως απολύτως αναγκαίας:

(α) δια την υπεράσπισιν οιαυδήποτε προσώπου κατά παρανόμου βίας,

(β) δια την πραγματοποίησιν νομίμου συλλήψεως ή προς παρεμπόδισιν αποδράσεως προσώπου νομίμως κρατουμένου,

(γ) δια την καταστολήν, συμφώνως τω νόμω, στάσεως ή ανταρσίας".

A. Επί του παραδεκτού

46. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων άσκησε πολιτική αγωγή κατά του Κράτους σε σχέση με το φόνο του υιού του από τον αστυνομικό Γ.Α. και δικαιώθηκε στη διαδικασία αυτή, αφού του επιδικάστηκε και έλαβε αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης που υπέστη (βλ. παραγράφους 38-41 ανωτέρω). Ωστόσο, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σε περιπτώσεις σκόπιμης κακομεταχείρισης ή παράνομης χρήσης βίας που οδηγεί σε θάνατο, το Δικαστήριο κρίνει ότι η παραβίαση του άρθρου 2 δεν μπορεί να αποκατασταθεί αποκλειστικά με την επιδίκαση αποζημίωσης στους συγγενείς του θύματος. Όπως τονίστηκε στην

υπόθεση *Nikolova and Velichkova*, αυτό ισχύει επειδή, εάν οι αρχές μπορούσαν να περιορίσουν την αντίδρασή τους σε περιστατικά σκόπιμης κακομεταχείρισης από αστυνομικούς στην απλή καταβολή αποζημίωσης, και δεν έκαναν επαρκείς ενέργειες για τη δίωξη και τιμωρία των υπευθύνων, θα ήταν δυνατόν σε ορισμένες περιπτώσεις τα κρατικά όργανα να παραβιάζουν ατιμώρητα τα δικαιώματα των πολιτών που βρίσκονται υπό τον έλεγχό τους, με αποτέλεσμα να είναι πρακτικά αναποτελεσματική η γενική νομική απαγόρευση των φόνων και των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης (βλ. *Nikolova and Velichkova κατά Βουλγαρίας*, νο.7888/03, §55, 20 Δεκεμβρίου 2007).

47. Συνεπώς, η πιθανότητα επιδίωξης και είσπραξης αποζημίωσης αποτελεί, στις υποθέσεις αυτές, μέρος μόνο των μέτρων που είναι απαραίτητα για την αποκατάσταση των φερόμενων παραβιάσεων. Το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει επίσης την αποτελεσματικότητα της ποινικής διαδικασίας κατά του αστυνομικού προκειμένου να διαπιστώσει εάν ο προσφεύγων έλαβε την ενδεδειγμένη αποκατάσταση (*Nikolova and Velichkova*, ως ανωτέρω, §56).

48. Υπό αυτές τις περιστάσεις, το Δικαστήριο κρίνει ότι ο προσφεύγων μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι θύμα υπό την έννοια του άρθρου 34 της Σύμβασης (βλ., *mutatis mutandis*, *Krastanov v. Bulgaria*, νο. 50222/99, §48, 30 Σεπτεμβρίου 2004).

49. Επίσης, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35§3 της Σύμβασης ή απαράδεκτη για άλλους λόγους.

B. Επί της ουσίας

1. Οι ισχυρισμοί των διαδίκων

50. Ο προσφεύγων υποστήριξε ότι ο θάνατος του υιού του ήταν αποτέλεσμα της άσκοπης και δυσανάλογης χρήσης βίας από τον αστυνομικό που συμμετείχε στο περιστατικό. Βασιζόμενος σε

προηγούμενη νομολογία (*Μακαρατζής κατά Ελλάδος, Celniku κατά Ελλάδος και Καραγιαννόπουλος κατά Ελλάδος*), προέβαλε την αιτίαση ότι η νομοθεσία περί χρήσης όπλων από κρατικά όργανα ήταν απαρχαιωμένη και ανεπαρκής. Ο προσφεύγων προέβαλε επίσης αιτίαση σχετικά με την παράληψη των ανακριτικών και διοικητικών αρχών να διενεργήσουν άμεση, ανεξάρτητη, περιεκτική και αποτελεσματική επίσημη έρευνα για το θάνατο του υιού του.

51. Η Κυβέρνηση υπογράμμισε ότι, όπως έκριναν τα εθνικά δικαστήρια, ο αστυνομικός Γ.Α. προσπαθούσε να διενεργήσει νόμιμη σύλληψη και δεν πυροβόλησε σκόπιμα τον υιό του προσφεύγοντος. Ο άτυχος θάνατος του τελευταίου ήταν αποτέλεσμα της δικής του βίας και αιφνίδιας επίθεσης κατά του αστυνομικού, η οποία προκάλεσε την εκπυρσοκρότηση του περιστρόφου. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, ο Γ.Α. προσπάθησε να ελαχιστοποιήσει τον κίνδυνο και να διασώσει τη ζωή του υιού του προσφεύγοντος. Αυτό καταδείχθηκε σαφώς από το γεγονός ότι ο αστυνομικός είχε στραμμένο το όπλο του προς τον ουρανό. Δεν υπήρχε στοιχείο αμέλειας ή παράβλεψης στον τρόπο διενέργειας της επιχείρησης.

52. Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι, αμέσως μετά το περιστατικό, έγινε προανάκριση και απαγγέλθηκε υποχρεωτικά κατηγορία κατά του Γ.Α. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, η έρευνα ήταν άμεση και αποτελεσματική. Συγκεκριμένα, οι αρχές επέδειξαν πρωτοβουλία και κατάρτισαν ιατρικές, ιατροδικαστικές και βαλλιστικές εκθέσεις εντός σύντομης περιόδου. Επίσης, η διοικητική έρευνα του περιστατικού ήταν ανεξάρτητη, καθώς ανατέθηκε σε αξιωματικό του αστυνομικού τμήματος που ασχολείται με διοικητικές έρευνες. Κατέληξε αναφέροντας ότι και οι δύο έρευνες έλαβαν υπόψη τα διάφορα στοιχεία που προσκομίστηκαν και πληρούσαν τις απαιτήσεις του άρθρου 2 της Σύμβασης.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

α. Ως προς το εάν ο θάνατος του υιού του προσφεύγοντος αποτελεί παραβίαση των θεμελιωδών απαιτήσεων του άρθρου 2 της Σύμβασης

i. Γενικές αρχές

53. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι το άρθρο 2, το οποίο προστατεύει το δικαίωμα στη ζωή, τοποθετείται μεταξύ των θεμελιωδών διατάξεων της Σύμβασης και καθιερώνει μία από τις βασικές αξίες των δημοκρατικών κοινωνιών που απαρτίζουν το Συμβούλιο της Ευρώπης. Το Δικαστήριο πρέπει να υποβάλλει σε εξονυχιστικό έλεγχο τους ισχυρισμούς περί παραβίασης αυτής της διάταξης. Σε υποθέσεις που αφορούν τη χρήση βίας από κρατικά όργανα, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη όχι μόνο τις ενέργειες των κρατικών οργάνων τα οποία έκαναν χρήση βίας, αλλά και όλες τις περιβάλλουσες περιστάσεις, συμπεριλαμβανομένων ζητημάτων όπως το σχετικό υφιστάμενο νομικό ή κανονιστικό πλαίσιο και το σχεδιασμό και τον έλεγχο των υπό εξέταση ενεργειών (βλ. *McCann and Others v. the United Kingdom*, 27 Σεπτεμβρίου 1995, §§146-147, Series A no.324, *Μακαρατζής κατά Ελλάδος* [GC], no.50385/99, §§57-59, ECHR 2004-XI, και *Nachova and Others v. Bulgaria* [GC], no.43577/98 και 43579/98, §93, ECHR 2005-VII).

54. Όπως καταδεικνύει το ίδιο το κείμενο του άρθρου 2§2, η χρήση θανατηφόρου βίας από κρατικές δυνάμεις ασφαλείας μπορεί να είναι δικαιολογημένη σε ορισμένες περιπτώσεις. Ωστόσο, κάθε χρήση βίας θα πρέπει να είναι "απολύτως απαραίτητη", δηλαδή θα πρέπει να είναι αυστηρά ανάλογη υπό τις περιστάσεις. Ενόψει της θεμελιώδους φύσης του δικαιώματος στη ζωή, οι περιστάσεις υπό τις οποίες μπορεί να δικαιολογηθεί η στέρηση της ζωής πρέπει να ερμηνεύονται στενά (βλ. *Ανδρονίκου και Κωνσταντίνου κατά Κύπρου*, 9 Οκτωβρίου 1997, §§171, 181, 186, 192 και 193, *Reports* 1997-VI, και *McKerr v. the United Kingdom*, no.28883/95, §§108 κ.ε., ECHR 2001-III).

55. Συνεπώς, ο εύλογος σκοπός της πραγματοποίησης μιας νόμιμης σύλληψης μπορεί να δικαιολογήσει τη διακινδύνευση της ανθρώπινης ζωής μόνο σε περιστάσεις απόλυτης αναγκαιότητας. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι, κατ' αρχήν, δεν μπορεί να υπάρχει τέτοια αναγκαιότητα όταν είναι γνωστό ότι το πρόσωπο που πρόκειται να συλληφθεί δεν αποτελεί κίνδυνο για τη ζωή ή την ακεραιότητα και δεν είναι ύποπτο τέλεσης βίαιου εγκλήματος, ακόμα και εάν η αποχή από τη χρήση θανατηφόρου βίας μπορεί να οδηγήσει στην απώλεια της ευκαιρίας σύλληψης του φυγάδα (βλ. *Μακαρατζής*, ως ανωτέρω, §64-66).

56. Εκτός από την παράθεση των περιστάσεων υπό τις οποίες μπορεί να δικαιολογηθεί η στέρηση της ζωής, το άρθρο 2 υποδηλώνει το βασικό καθήκον του κράτους να διασφαλίζει το δικαίωμα στη ζωή θεσπίζοντας κατάλληλο νομικό και διοικητικό πλαίσιο που καθορίζει τις περιορισμένες περιστάσεις υπό τις οποίες τα αστυνομικά όργανα μπορούν να χρησιμοποιήσουν βία και πυροβόλα όπλα, υπό το φως των σχετικών διεθνών προτύπων (βλ. *Celniku κατά Ελλάδος*, no.21449/04, §47, 5 Ιουλίου 2007, και *Καραγιαννόπουλος κατά Ελλάδος*, no.27850/03, §§53-54, 21 Ιουνίου 2007).

57. Επίσης, τα αστυνομικά όργανα πρέπει να είναι εκπαιδευμένα ώστε να αξιολογούν εάν υπάρχει ή όχι απόλυτη αναγκαιότητα χρήσης πυροβόλων όπλων όχι μόνο βάσει του γράμματος των σχετικών κανονισμών αλλά και λαμβάνοντας υπόψη την υπεροχή του σεβασμού της ανθρώπινης ζωής ως θεμελιώδους αξίας (βλ. *McCann and Others*, ως ανωτέρω, σελ.61-62, §§211-214, και *Nachova and Others*, ως ανωτέρω, §97).

ii. *Εφαρμογή των ανωτέρω αρχών στην προκείμενη υπόθεση*

58. Στην προκείμενη υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει πρώτον ότι δεν αμφισβητείται μεταξύ των διαδίκων ότι ο Νικόλαος Λεωνίδης σκοτώθηκε κατά τη διάρκεια αυθόρμητης αστυνομικής

επιχείρησης από τον αστυνομικό Γ.Α. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι έγινε δικαστικός καθορισμός των πραγματικών περιστατικών κατά τη διάρκεια της ποινικής δίωξης κατά του αστυνομικού. Αν και ορισμένα πραγματικά περιστατικά παραμένουν ασαφή, το Δικαστήριο θεωρεί, ενόψει όλου του υλικού που προσκομίστηκε ενώπιόν του, ότι υπάρχει επαρκής πραγματική και αποδεικτική βάση επί της οποίας θα εκτιμηθεί η υπόθεση, λαμβάνοντας ως αφετηρία τα πορίσματα των εθνικών δικαστηρίων (βλ. *Μακαρατζής κατά Ελλάδος* [GC], no.50385/99, §47, ECHR 2004-XI, και *Perk and Others v. Turkey*, no.50739/99, §57, 28 Μαρτίου 2006).

59. Σύμφωνα με τα πορίσματα των εθνικών δικαστηρίων, ο μοιραίος πυροβολισμός προκλήθηκε όχι από σκόπιμη ενέργεια του αστυνομικού Γ.Α. αλλά από την αιφνίδια αντίδραση του θύματος. Αν και το Δικαστήριο δεν δεσμεύεται από τα πορίσματα των εθνικών δικαστηρίων, υπό κανονικές περιστάσεις απαιτούνται πειστικά στοιχεία προκειμένου να παρεκκλίνει από τα πορίσματα περί πραγματικών περιστατικών στα οποία κατέληξαν αυτά τα δικαστήρια (βλ. *Klaas*, ως ανωτέρω, σελ.18, §30). Στην προκείμενη υπόθεση και ενόψει του υλικού που παρασχέθηκε, το Δικαστήριο δεν έχει λόγο να αμφισβητήσει το γεγονός, όπως προσδιορίστηκε από τα ελληνικά δικαστήρια. Συνεπώς, το Δικαστήριο έχει την άποψη ότι ο θάνατος του Νικολάου Λεωνίδα δεν ήταν αποτέλεσμα σκόπιμης ενέργειας.

60. Ωστόσο, ενόψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο θα πρέπει να προσδιορίσει εάν ο τρόπος διενέργειας της αστυνομικής επιχείρησης έδειξε ότι ο αστυνομικός είχε μεριμνήσει καταλλήλως για να διασφαλίσει ότι θα ελαχιστοποιούταν ο κίνδυνος της ζωής του υιού του προσφεύγοντος.

61. Κατά την αξιολόγηση της φάσης σχεδιασμού και ελέγχου της επιχείρησης από την άποψη του Άρθρου 2 της Σύμβασης, το Δικαστήριο πρέπει να λάβει ιδίως υπόψη το πλαίσιο στο οποίο έλαβε

χώρα το συμβάν, καθώς και τον τρόπο εξέλιξης της κατάστασης (βλ. *Ανδρονίκου και Κωνσταντίνου κατά Κύπρου*, ως ανωτέρω, §182).

62. Το Δικαστήριο κρίνει αποδειχθέν το ότι η εν λόγω επιχείρηση ήταν αυθόρμητη καταδίωξη που αποφασίστηκε επιτόπου από τους δύο αστυνομικούς και έγινε με σκοπό την πραγματοποίηση ελέγχου των στοιχείων του υιού του προσφεύγοντος και των φίλων του. Οι τελευταίοι δεν διέπρατταν κανένα αδίκημα, ούτε ήταν βίαιοι ή επιθετικοί. Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, το γεγονός και μόνο ότι ο υιός του προσφεύγοντος έτρεξε για να διαφύγει όταν τον πλησίασαν οι δύο αστυνομικοί δεν υποδηλώνει ότι το έκανε επειδή είχε διαπράξει κάποια παράνομη πράξη. Αυτό ισχύει περισσότερο στην παρούσα υπόθεση, όπου ενδεχομένως να μην του ήταν από την αρχή προφανές ότι οι δύο άνδρες ήταν αστυνομικοί. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει σχετικά ότι οι δύο αστυνομικοί ήταν με πολιτικά και το όχημά τους δεν ήταν περιπολικό.

63. Το Δικαστήριο δεν το κρίνει απαραίτητο, ωστόσο, να εξακριβώσει εάν υπήρχε αρχικά ανάγκη να βγει όπλο στη διάρκεια της καταδίωξης, καθώς δεν μπορεί να υποκαταστήσει με τη δική του αξιολόγηση της υπόθεσης την αξιολόγηση ενός αστυνομικού που χρειάστηκε να αντιδράσει εν θερμώ για να αποτρέψει έναν ειλικρινά αντιληφθέντα κίνδυνο για τη ζωή του (βλ. *Huohvanainen κατά Φινλανδίας*, No.57389/00, §97, 13 Μαρτίου 2007). Ωστόσο, το Δικαστήριο κρίνει ότι, αφού είχε ακινητοποιήσει τον υιό του προσφεύγοντος, ο αστυνομικός Γ.Α. δεν είχε λόγο να κρατά το όπλο του, ιδίως με το δάκτυλο στη σκανδάλη. Μάλιστα, κατά την άποψη του Δικαστηρίου, ο αστυνομικός θα έπρεπε να είχε βάλει το όπλο του στη θήκη του πριν βάλει χειροπέδες στο Νικόλαο Λεωνίδα, ο οποίος δεν κρατούσε όπλο και δεν απειλούσε καθόλου τη ζωή ή την ακεραιότητα του αστυνομικού.

64. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο προσδίδει μεγάλη σημασία στις απόψεις που εξέφρασαν οι δικαστές που μειοψήφισαν στο Κακουργιοδικείο Κατερίνης σχετικά με την αμελή χρήση του όπλου, σύμφωνα με τις οποίες το όπλο δεν θα έπρεπε να ήταν απασφαλισμένο, καθώς στην περίπτωση αυτή χρειάζεται λιγότερη πίεση στη σκανδάλη για να πυροβολήσει το όπλο. Επίσης, το Δικαστήριο δεν βρίσκει κανένα λόγο να αμφισβητήσει τα ευρήματα των διοικητικών δικαστηρίων που εξέτασαν τις αστικές αξιώσεις του προσφεύγοντος και συμπέραναν ότι η χρήση του πυροβόλου όπλου από τον αστυνομικό προκειμένου να συλλάβει τον θανόντα ήταν παράνομη και ότι δεν επέδειξε τη σύνεση και την πειθαρχία που θα αναμένονταν από αστυνομικό με την εμπειρία του.

65. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης το γεγονός ότι, εκείνη την περίοδο, η χρήση όπλων από εκπροσώπους του Κράτους διεπόταν από νομοθεσία που είχε αναγνωριστεί ως παρωχημένη και ανεπαρκής σε μια σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει ήδη κρίνει ότι το σύστημα εν λειτουργία δεν παρείχε σε αυτούς που εφαρμόζουν τους νόμους σαφείς κατευθυντήριες γραμμές και κριτήρια σχετικά με τη χρήση βίας εν καιρώ ειρήνης (βλ. *Μακαρατζής*, ως ανωτέρω, §62, *Celniku κατά Ελλάδος*, ως ανωτέρω, §51, και *Καραγιαννόπουλος κατά Ελλάδος*, ως ανωτέρω, §53). Η έλλειψη σαφών κανόνων μπορεί επίσης να εξηγήσει το λόγο για τον οποίο ο Γ.Α. ενήργησε μάλλον ανεύθυνα, πράγμα που μάλλον δεν θα είχε κάνει εάν είχε λάβει την κατάλληλη εκπαίδευση.

66. Υπό το φως των ανωτέρω, το Δικαστήριο κρίνει ότι, όσον αφορά την υποχρέωσή του βάσει της πρώτης πρότασης του Άρθρου 2 §1 να αποφεύγει τον πραγματικό και άμεσο κίνδυνο για τη ζωή σε εν θερμώ αστυνομικές επιχειρήσεις, το εναγόμενο Κράτος δεν έκανε, εκείνη την περίοδο, όλα όσα θα αναμένονταν εύλογα από αυτό (βλ. τηρουμένων των αναλογιών, *Μακαρατζής κατά Ελλάδος* [GC], ως ανωτέρω, §71).

Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 2.

α. Ως προς το εάν η έρευνα για το συμβάν ήταν επαρκής και αποτελεσματική, όπως απαιτεί το Άρθρο της Σύμβασης

i. Γενικές αρχές

67. Η υποχρέωση της προστασίας του δικαιώματος στη ζωή βάσει του Άρθρου 2 της Σύμβασης, σε συνδυασμό με το γενικό καθήκον του κράτους βάσει του Άρθρου 1 της Σύμβασης να "αναγνωρίζει εις όλα τα εξαρτώμενα εκ της δικαιοδοσίας του πρόσωπα τα καθοριζόμενα εις τη Σύμβαση δικαιώματα και ελευθερίες", απαιτεί κατ' επαγωγή ότι θα πρέπει να υπάρχει κάποια μορφή αποτελεσματικής επίσημης έρευνας όταν σκοτώνονται άνθρωποι ως αποτέλεσμα της χρήσης βίας (βλ. *Cakici κατά Τουρκίας* [GC], No.23657/94, §86, ECHR 1999-IV). Ο ουσιαστικός σκοπός αυτής της έρευνας είναι να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή των εγχώριων νόμων που προστατεύουν το δικαίωμα στη ζωή και, σε περιπτώσεις όπου εμπλέκονται κρατικοί εκπρόσωποι ή φορείς, να εξασφαλίζει ότι λογοδοτούν για θανάτους που επέρχονται υπό την ευθύνη τους (βλ. *Anguelova κατά Βουλγαρίας*, No.38361/97, §137, ECHR 2002-IV). Καθώς οι πραγματικές περιστάσεις του θανάτου σε αυτές τις περιπτώσεις περιορίζονται συχνά, στην πράξη, στη γνώση των κρατικών λειτουργών ή αρχών, η έγερση κατάλληλων εγχώριων διαδικασιών, όπως η ποινική δίωξη, πειθαρχικών διαδικασιών και διαδικασιών για την άσκηση ένδικων μέσων που διαθέτουν τα θύματα και οι οικογένειές τους, εξαρτάται από την επαρκή επίσημη έρευνα, η οποία πρέπει να είναι ανεξάρτητη και αμερόληπτη (βλ. *Μακαρατζής*, ως ανωτέρω, §73).

68. Η έρευνα θα πρέπει να μπορεί, πρώτον, να εξακριβώσει τις περιστάσεις υπό τις οποίες έλαβε χώρα το συμβάν και, δεύτερον, να οδηγήσει στη διακρίβωση της ταυτότητας και στην τιμωρία των υπευθύνων. Αυτό δεν αποτελεί υποχρέωση αποτελέσματος, αλλά μέσου.

Οι αρχές θα πρέπει να κάνουν όλες τις εύλογες ενέργειες που ήταν διαθέσιμες για να εξασφαλιστούν αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με το συμβάν, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των καταθέσεων αυτοπτών μαρτύρων και των ιατροδικαστικών πειστηρίων. Συνεπάγεται η σχετική απαίτηση αμεσότητας και εύλογης επίσπευσης. Τυχόν ατέλειες της έρευνας, που υπονομεύουν τη δυνατότητά της να εξακριβώσει τις περιστάσεις της υπόθεσης ή το πρόσωπο που ευθύνεται, συγκρούονται με το απαιτούμενο πρότυπο αποτελεσματικότητας (βλ. *Kelly και άλλοι κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, Νο.30054/96, §§96-97, 4 Μαΐου 2001).

ii. Εφαρμογή των ανωτέρω αρχών στην παρούσα υπόθεση

69. Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έλαβαν χώρα τρεις ξεχωριστές ομάδες διαδικασιών για να εξακριβωθούν τα γεγονότα της υπόθεσης, για να κατονομαστούν οι υπεύθυνοι και, εφόσον αρμόζει, να εξασφαλιστεί η τιμωρία τους. Η ποινική έρευνα διενεργήθηκε αμέσως και ενώπιον Εισαγγελέα, ο οποίος πήρε κατάθεση από τον Γ.Α. και τον Χ.Τ. Έγινε ιατροδικαστική νεκροψία, καθώς και ιατρική εξέταση του Γ.Α. Βάσει αυτών των προκαταρκτικών ενεργειών, ο Εισαγγελέας αποφάσισε την επόμενη ημέρα να ασκήσει ποινική δίωξη κατά του ΓΑ, μεταξύ άλλων, για ανθρωποκτονία εκ προθέσεως. Η έρευνα που ακολούθησε διενεργήθηκε από ανακριτή. Ελήφθησαν εργαστηριακές και βαλλιστικές εκθέσεις το Μάιο και τον Ιούνιο του 2000.

70. Παράλληλα με την ανωτέρω ποινική έρευνα, το αρχηγείο της αστυνομίας στη Θεσσαλονίκη άρχισε, στις 27 Μαρτίου 2000, Ένορκη Διοικητική Εξέταση και ανέθεσε την έρευνα σε αστυνομικό από διαφορετικό τμήμα. Συντάχθηκε έκθεση στις 3 Απριλίου 2001.

71. Ο αστυνομικός Γ.Α. δικάστηκε από το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Κατερίνης, το οποίο τελικά τον αθώωσε στις 21 Ιουνίου 2005, επειδή δεν τελέστηκε ποινικό αδίκημα. Το Δικαστήριο δεν βρήκε αποδεικτικά στοιχεία στην προκείμενη περίπτωση που να υποδηλώνουν

ότι τα πορίσματα του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου Κατερίνης εξήχθησαν με άλλο τρόπο πλην της εκτίμησης των αποδείξεων που προσκομίστηκαν. Επίσης, δεν υπάρχει κάτι που να υποδηλώνει ότι η αθώωση ήταν αποτέλεσμα έρευνας ή αποδείξεων που τα εθνικά δικαστήρια έκριναν ατελή για την εκτίμηση της ποινικής ευθύνης του Γ.Α.

72. Πολιτική δίωξη ασκήθηκε από τον προσφεύγοντα κατά του κράτους. Βάσει των ίδιων ανακριτικών μέτρων, το κράτος κρίθηκε υπεύθυνο για το θάνατο του υιού του προσφεύγοντος με την οριστική απόφαση της 19ης Μαΐου 2007 και διατάχθηκε καταβολή αποζημίωσης. Ούτε σε αυτή τη διαδικασία υπήρχαν ενδείξεις ότι τα πορίσματα εξήχθησαν λόγω ατελούς έρευνας.

73. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, το Δικαστήριο πείστηκε ότι οι έρευνες που έγιναν ήταν ικανές να διαπιστώσουν τις περιστάσεις της υπόθεσης, να προσδιορίσουν τους υπεύθυνους και να επιβάλλουν ποινές όπου αρμόζει. Επίσης, το Δικαστήριο δεν βρήκε κανένα λόγο για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η έρευνα που έγινε δεν ήταν άμεση ή ότι υπόνομευσε άλλως την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας.

74. Συνεπώς, το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 2 της Σύμβασης σε σχέση με την υποχρέωση του εναγόμενου κράτους να διενεργήσει αποτελεσματική έρευνα για τις περιστάσεις του συμβάντος που οδήγησαν στο θάνατο του υιού του προσφεύγοντος.

II. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

75. Το Άρθρο 41 της Σύμβασης προβλέπει:

"Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Κράτους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το

Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση".

A. Αποζημίωση

76. Ο προσφεύγων ζητά 60.000 ευρώ για ηθική βλάβη.

77. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η ηθική βλάβη που υπέστη ο προσφεύγων λόγω της απώλειας του υιού του καλύφθηκε εξ ολοκλήρου, καθώς το Διοικητικό Εφετείο Θεσσαλονίκης επιδίκασε στον προσφεύγοντα 80.000 ευρώ για ηθική βλάβη.

78. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, το Δικαστήριο κρίνει ότι η διαπίστωση παραβίασης της Σύμβασης αποτελεί αφ' εαυτής δίκαιη ικανοποίηση υπό την έννοια του άρθρου 41 της Σύμβασης.

B. Δικαστικά έξοδα

79. Ο προσφεύγων, ο οποίος δήλωσε ότι εκπροσωπείτο δωρεάν από το Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι, ζήτησε 4.000 ευρώ για δικαστικά έξοδα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και ενώπιον του Δικαστηρίου. Υπέβαλε λογαριασμό δικηγόρου που συνεργάζεται με το Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι για ποσό 4.000 ευρώ.

80. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί το ποσό. Ισχυρίστηκε ότι ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων από άλλο δικηγόρο και ότι το αιτούμενο ποσό δεν καταβλήθηκε από τον προσφεύγοντα, αλλά από μη κερδοσκοπικό οργανισμό.

81. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι δικαστικές δαπάνες επιδικάζονται βάσει του Άρθρου 41 μόνο εάν αποδειχθεί η πραγματικότητα και αναγκαιότητα αυτών, καθώς και το εύλογο του ύψους αυτών (βλ., για παράδειγμα, *Sahin v. Germany* [GC], no. 30943/96, §105, ECHR 2003-VIII).

82. Στην προκείμενη υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε δωρεάν από το Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός αυτό, το

Δικαστήριο κρίνει εύλογη την απόρριψη των σχετικών αξιώσεων του προσφεύγοντος.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

1. *Κηρύσσει* ομόφωνα παραδεκτή την προσφυγή,
2. *Αποφαίνεται* ομόφωνα ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 2 της Σύμβασης σε σχέση με ατέλειες της αστυνομικής επιχείρησης κατά την οποία πέθανε ο υιός του προσφεύγοντος,
3. *Αποφαίνεται*, με ψήφους 6 προς 1, ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 2 της Σύμβασης σε σχέση με την υποχρέωση του εναγόμενου κράτους να διενεργήσει αποτελεσματική έρευνα των περιστάσεων του συμβάντος που οδήγησαν στο θάνατο του υιού του προσφεύγοντος.
4. *Αποφαίνεται*, με ψήφους 6 προς 1, ότι η διαπίστωση της παραβίασης αποτελεί αφ' εαυτής επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.
5. *Απορρίπτει* ομόφωνα την υπόλοιπη αξίωση του προσφεύγοντος για δίκαιη αποζημίωση.

Συντάχθηκε στην αγγλική γλώσσα και κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 8 Ιανουαρίου 2009, σύμφωνα με τον Κανόνα 77 §2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

Υπογραφή

Søren Nielsen

Γραμματέας

Υπογραφή

Nina Vajić

Πρόεδρος

Σύμφωνα με το άρθρο 45 §2 της Σύμβασης και τον Κανόνα 74 §2 του Κανονισμού του Δικαστηρίου, στην παρούσα απόφαση προσαρτάται η εν μέρει μειωηφούσα άποψη του Δικαστού Spielmann.

N.V.

Μονογραφή

ΕΝ ΜΕΡΕΙ ΜΕΙΟΨΗΦΟΥΣΑ ΑΠΟΨΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΟΥ

SPIELMANN

(Μετάφραση)

Ψήφισα κατά των σημείων 3 και 4 του λειτουργικού μέρους για τους ακόλουθους λόγους.

1. Δεν συμμερίζονται την άποψη της πλειοψηφίας ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 2 της Σύμβασης σε σχέση με την υποχρέωση του εναγόμενου κράτους να διενεργήσει αποτελεσματική έρευνα των περιστάσεων του συμβάντος που οδήγησαν στο θάνατο του υιού του προσφεύγοντος.

2. Σημειώνω ότι οι αρχές κατέδειξαν την προθυμία τους να διενεργήσουν έρευνα για τον πυροβολισμό. Έγιναν δύο χωριστές σχετικές διαδικασίες: ποινική δίωξη και διοικητική έρευνα. Ωστόσο, δεν πείστηκα ότι αυτές οι διαδικασίες ήταν επαρκώς εκτενείς και αποτελεσματικές ώστε να πληρούν τις ανωτέρω απαιτήσεις του άρθρου 2.

3. Σημειώνω επίσης ότι υπήρχαν κατάφωρες παραλείψεις στη διενέργεια της προανάκρισης. Συγκεκριμένα, θα έπρεπε να δοθεί μεγάλη σημασία στο γεγονός ότι το εγκληματολογικό εργαστήριο της αστυνομίας δεν μπόρεσε να προσδιορίσει την ακριβή απόσταση βολής της σφαίρας, λόγω παράλειψης κατά τη συλλογή των αποδεικτικών στοιχείων. Μάλιστα, το δείγμα δέρματος που ελήφθη από το θύμα δεν ήταν αρκετά μεγάλο για να μπορέσουν οι εμπειρογνώμονες να διενεργήσουν αποτελεσματική εξέταση. Επίσης, φαίνεται ότι δεν έγινε καμία προσπάθεια να προσδιοριστούν και να ανακριθούν οι δύο φίλοι του θύματος που ήταν μαζί του και που μπορεί να είχαν δει το συμβάν.

4. Με εκπλήσσει επίσης το γεγονός ότι η βαλλιστική έκθεση αφορούσε μόνο τον αριθμό των σφαιρών που εκτοξεύθηκαν από το περίστροφο του Γ.Α. και δεν ανέφερε τίποτα για τη λειτουργία του 357-magnum Smith and Wesson. Συγκεκριμένα, δεν περιείχε καμία ένδειξη

29

σχετικά με την πίεση που απαιτείται για να αποδεσμευθεί ο επικρουστήρας και να εκπυρσοκροτήσει το όπλο, αν και ο προσφεύγων είχε ζητήσει ρητά από τον ανακριτή να εξετάσει το ζήτημα αυτό. Στο πλαίσιο αυτό, λυπάμαι επειδή το ζήτημα της χρήσης του περιστρόφου του Γ.Α. εξετάστηκε μόνο από τους μειοψηφούντες δικαστές του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου Κατερίνης.

5. Επιπλέον, δεν μπορώ να αγνοήσω το γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια της δίκης ενώπιον του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου Κατερίνης, ο ιατροδικαστής που έκανε τη νεκροψία δεν κλήθηκε να αναλύσει την έκθεσή του και να εκφράσει τις απόψεις του για το συμβάν. Αντίθετα, το δικαστήριο άκουσε την κατάθεση άλλου ιατρού ο οποίος δεν είχε εξετάσει ποτέ το θύμα, αλλά είχε απλώς διαβάσει την έκθεση νεκροψίας και είχε κληθεί από τον κατηγορούμενο. Λυπάμαι επειδή το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Κατερίνης απέδωσε μεγάλη σημασία στην κατάθεση αυτού του εμπειρογνώμονα και βάσισε το συμπέρασμά του σε αυτήν και στη θεωρία που αφορούσε την τροχιά της σφαίρας που εισηγήθηκε ένας μαθηματικός που είχε καλέσει ο κατηγορούμενος.

6. Παρατηρώ επίσης ότι οι αστυνομικοί που πήγαν στον τόπο του εγκλήματος και διενέργησαν την προανάκριση προέρχονταν από το αστυνομικό τμήμα Άνω Πόλης, όπως και ο αστυνομικός που εμπλεκόταν στο συμβάν, θέτοντας έτσι υπό αμφισβήτηση την ικανότητα των εν λόγω αστυνομικών να διενεργήσουν ανεξάρτητη έρευνα, καθώς ήταν πολύ πιθανό να γνώριζαν προσωπικά τον εμπλεκόμενο αστυνομικό και να είχαν συνεργαστεί μαζί του στο παρελθόν, δημιουργώντας αναπόφευκτα αισθήματα επαγγελματικής αλληλεγγύης. Αυτό ισχύει ιδιαίτερος στην προκείμενη υπόθεση, όπου ο προσφεύγων δεν μπορούσε να συμμετέχει στα πρώτα στάδια της προανάκρισης, δηλαδή την επιθεώρηση της περιοχής και την αναπαράσταση του τόπου του εγκλήματος, καθώς ενημερώθηκε για το συμβάν δέκα ώρες αργότερα.

Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο στο παρελθόν (βλ. *Ramsahai and Others v. the Netherlands* [GC], no.52391/99, §§325 και 337, ECHR 2007-...):

"για να είναι 'αποτελεσματική' η έρευνα ... κρίνεται γενικώς απαραίτητο τα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για αυτήν και για τη διενέργεια αυτής να είναι ανεξάρτητα από αυτούς που εμπλέκονται στα γεγονότα. Αυτό σημαίνει όχι μόνο έλλειψη ιεραρχικής ή θεσμικής σύνδεσης, αλλά και πρακτική ανεξαρτησία ... Αυτό που διακυβεύεται εδώ είναι η εμπιστοσύνη του κοινού στο κρατικό μονοπώλιο χρήσης βίας.

...

Το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να διαπιστώσει παραβίαση του άρθρου 2 στη διαδικαστική πλευρά του καθώς η έρευνα που αφορά θάνατο υπό περιστάσεις που ενέχουν ευθύνη δημόσιας αρχής διενεργήθηκε από τα πρόσωπα που φέρονται ως εμπλεκόμενα ... Η εποπτεία άλλης αρχής, όσο ανεξάρτητη και αν είναι, κρίθηκε ως μη επαρκής εξασφάλιση της ανεξαρτησίας της έρευνας ..."

7. Τέλος, το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει στο παρελθόν τη σημασία της θέσης σε διαθεσιμότητα του οργάνου που ανακρίνεται ή δικάζεται, καθώς και την απόλυσή του εφόσον καταδικαστεί (βλ., *mutatis mutandis*, *Abdulsamet Yaman v. Turkey*, no.32446/96, §55, 2 Νοεμβρίου 2004). Στην προκείμενη υπόθεση, λυπάμαι επειδή, μετά από σύντομη περίοδο 52 ημερών στη διάρκεια της οποίας έλαβε αναρρωτική άδεια, ο αστυνομικός Γ.Α. επανήλθε στην υπηρεσία και μετά από μερικούς μήνες μετατέθηκε σε διοικητική θέση στην Αστυνομική Διεύθυνση Θεσσαλονίκης.

8. Ενόψει των ανωτέρω σοβαρών ατελειών των ερευνών, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι δεν ήταν αποτελεσματικές. Συνεπώς, έχω

τη γνώμη ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 2 από αυτή τη διαδικαστική άποψη.

9. Επίσης, δεν μπορώ να συμμεριστώ την άποψη ότι η διαπίστωση της παραβίασης αποτελεί αφ' εαυτής επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.

10. Στην προκείμενη υπόθεση, το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 2 της Σύμβασης. Ομολογουμένως, το Διοικητικό Εφετείο Θεσσαλονίκης έκρινε ότι ευθύνεται το κράτος και επιδίκασε ήδη αποζημίωση. Αλλά η παραβίαση του άρθρου 2, όπως έκρινε το παρόν Δικαστήριο, δεν μπορεί να αποκατασταθεί αποκλειστικά με την επιδίκαση αποζημίωσης που έχει ήδη επιδικαστεί από τα εθνικά δικαστήρια στους συγγενείς του θύματος. Κατά τη γνώμη μου, η αξίωση περί ηθικής βλάβης που προέβαλε ο προσφεύγων βάσει του άρθρου 41 της Σύμβασης είναι σαφώς διακριτή από την αξίωση που προέβαλε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Με άλλα λόγια, κρίνω ότι είναι αντιφατικό να αποφασιστεί ότι ο προσφεύγων μπορεί να ισχυρίζεται ότι είναι θύμα υπό την έννοια του άρθρου 34 της Σύμβασης (παράγραφος 48) και μετά να κρίνεται ότι η διαπίστωση της παραβίασης της Σύμβασης αποτελεί αφ' εαυτής επαρκή δίκαιη ικανοποίηση υπό την έννοια του άρθρου 41 της Σύμβασης.

Αθήνα, 09.02.2009

Ακριβής μετάφραση από τα αγγλικά

Η μεταφράστρια Ελένη Δημητρίου